

stål er ikke anmeldeligt, fordi det har været brugt fra før 1982, hvor anmeldekravet blev indført. Arbejdstilsynet vil gennem andre kilder forsøge at kortlægge forbruget af mangan på støberierne.

Da risikoen fra mangan relateres til indånding af støv og røg, er det Arbejdstilsynets vurdering, at den største risiko for udsættelse for mangan ikke kommer fra brugen som pigmenter, men fra arbejde på stålvalseværker, støberier og fra svejsning i stål.

Også Arbejdstilsynets Arbejdsskaderegister kan med en vis sikkerhed anvendes som kortlægningsinstrument. En kørsel her viser, at blandt ansatte på støberier – stålvalseværker undtaget – er der de sidste 10 år kun modtaget én anmeldelse for skader på centralnervesystemet, som kan relateres til udsættelse for mangan eller støv på støberierne.

Hvad angår spørgsmålet om substitution af mangan har Arbejdstilsynet oplyst, at mangan tilsættes til stålet for at gøre det hårdere. Jo høje indhold af mangan des hårdere stål. På stålvalseværker ønskes et hårdt produkt, og der er derfor behov for at tilsætte væsentlige mængder mangan for at opnå den ønskede hårdhed. Omvendt vil der i den kvalitet, der ønskes på støberierne, normalt kun være behov for et indhold på mellem 0,5 og 2 % mangan. Da denne mængde mangan som regel allerede findes i det metalkrot, som skal smeltes, vil der kun lejlighedsvis være behov for at tilsætte mangan til støbe processen på støberierne. På den baggrund kan man ikke stille krav om at substituere mangan i stålet, dels fordi mangan oftest allerede vil findes i udgangsmaterialet, og dels fordi der ikke findes alternativer, når der skal fremstilles stål med en passende hårdhedsgrad. Forebyggelsen skal altså ske gennem foranstaltninger på arbejdspladsen og planlægning af arbejdet.

Til forebyggelse af udsættelse for mangan på støberierne og gennem svejsning kan man vanskeligt adskille mangan fra de øvrige kemiske stoffer, som findes i støvet og røgen. På støberierne er der de senere år blevet fokuseret på støvproblematikken ud fra en vurdering af at hvis støvudsættelsen blev reduceret, ville også manganudsættelsen blive reduceret. Arbejdstilsynet gennemførte i 1998 en indsats, hvor alle landets 94 støberier blev besøgt mindst én gang. I indsatsen var et af målene at nedbringe udsættelsen for kræftfremkaldende og hjerneskadende stoffer bl.a. i form af mangan, men også kvarts, for-

maldehyd, benzen og bly. Der blev især fokuseret på at udsagningsforholdene var i orden.

I 2002 færdiggøres det gebyrbelagte tilsyn i metal-, stålværks- og støberibranchen, hvor alle støberierne igen vil blive besøgt af Arbejdstilsynet. Også ved disse tilsyn er et af fokuspunkterne forebyggelse af udsættelse for støv, røg og gasser på støberierne.

Svejsereg er optaget på Arbejdstilsynets liste over stoffer og processer som anses for at være kræftfremkaldende. På denne baggrund har der generelt været fokus på metalsvejsning og forebyggelse af udsættelse for svejsereg. Bl.a. er der indført et generelt krav om, at svejseren skal have gennemgået en særlig uddannelse i forbindelse med svejsning i rustfrit stål, for at sikre at svejseren har tilstrækkelig viden til at gennemføre arbejdet forsvarligt. Svejsere er også udpeget som et af de ti farlige job, der blev udpeget i 1999. Der har således generelt i Arbejdstilsynets tilsynsarbejde og indsatser været stor fokus på at nedsætte svejseres udsættelse for svejsereg.

Historisk set har det vist sig, at der ofte er arbejdsmiljøproblemer både på støberier og i forbindelse med svejsning. På trods af den store fokus der har været på områderne de senere år, er Arbejdstilsynet derfor også meget bevidst om, at der på støberierne og i forbindelse med svejsning i stål også i fremtiden vil være behov for særlig opmærksomhed.

Man kan vanskeligt gennemføre en overvågning af indholdet af mangan i skrot eller i metal ved svejsning. Vejen frem vil derfor være, som det allerede sker i dag, at forebyggelsen bygger på, at man som udgangspunkt må regne med, at der findes mangan i stål, som kan frigives gennem støv, røg og dampe ved smeltning og støbning på støberierne eller ved svejsning i metal.

Til brug for besvarelsen af spørgsmålet om anerkendelsespraksis i mangansager og muligheden for genoptagelse har jeg bedt Arbejdsskadenstyrelsen om en udtalelse. Jeg kan på denne baggrund oplyse følgende:

Mangan er på nuværende tidspunkt nævnt på erhvervs sygdomsfortegnelsen under Gruppe A, pkt.7. Bestemmelsen vedrører rystelamelse efter svær manganeksposition.

Hjerneskader på grund af manganudsættelse, som blev omtalt i DR-dokumentar den 10. april 2002, er ikke omfattet af bestemmelsen i fortegnelsen. De kan derfor kun anerkendes efter forelæggelse for Erhvervs sygdomsudvalget.